

STATENS FORSØKSGARD VÅGØNES

SÆRTRYKK NR. 29 1970

Frøblandinger til grasmark i Nordland

Av vit. ass. Edvard Valberg

Særtrykk av «Jord og Avling» nr. 1 1970

Naturvilkårene for grasdyrking i Nordland er relativt sett gode. Likevel har vi spesielle problemer å hanskas med også på denne sektor. Alle kjenner myten om nordlandskløver og gule enger. Dette at enga ble så gammel og ugrasfull før en fikk den fornyet, har tidligere vært et alvorlig problem. Årsaken til denne spesielle vanskelighet var simpelthen at vi hadde for lite åkerareal til at enga kunne fornyes regelmessig og naturlig.

Fornyng av eng, i en driftsform med rein engdyrking, var økonomisk sett en meget tvilsom forretning når en til overmål måtte kalkulere med hyppige skader på gjenlegget. Dette som for en utenforstående måtte tolkes som et uttrykk for ekstensiv drift, kunne i virkeligheten være et resultat av en grundig og riktig praktisk vurdering ut fra naturforholdene på stedet.

Dette nærmest paradoksale forhold, at grasproduksjonen ble ekstensiv selv om naturforholdene kunne betinge en intensiv engdyrking, og bare fordi naturforholdene begrenset bruken av åkervekster, er nå i ferd med å forandres.

Utvidinga av grønnforareallet med forraps og raigras har ved siden av disse veksters egenverdi, kanskje sin største betydning i og med at de gir muligheter for en raskere fornyng av enga og dermed en langt bedre engkultur enn for få år tilbake.

Men likevel merker nok den nord-norske bonde at han driver sin produksjon i et grenseområde.

Den nye drift og teknikk som tok knekken på det gamle engbruk, har skapt nye problemer. Graset blir nå høsta på et tidlig utviklingstrinn. Og dette vil i Nordland føre til en dårligere utnytting av vekst-

tida, som fra før har vært en klar minimumsfaktor. Videre medfører den nye høsteteknikken betydelige skader av jord og plantebestand, særlig på myrjorda i de nedbørrike kyst-distrikter.

I praksis blir problemet oppfattet som om arts- og sortsmaterialet er blitt dårligere, mens vi i realiteten har fått en betydelig forbedring med timoteisortene Bodin og Engmo, Løken engsvingel og nå sist Holt engrapp. *Det er teknikken og driftsmetodene som har forandret seg*, og dette har, i særlig kalde og fuktige år som 1967 og 1968, ført til en betydelig reduksjon av produksjonsvolumet.

Ett av de første svakhets-tegn ved økende silodrift var dårlig gjenvekst i enga. De nord-norske timoteisortene gav særlig lite i 2. slått. Nå kunne det skaffes sorter som vokser hele høsten, men de viste til gjengjeld en lei evne til å forsvinne andre året. Vi måtte motvillig stadfeste det gamle ordtak at det ikke var så helt enkelt å få både i pose og sekk.

Alle arter og sorter har sine svake sider, og derfor må kravene til plantebestanden priori-

teres. I Nord-Norge er utvalget av aktuelle grasarter og -sorter innskrenket til et fåtall, og dette innebærer en langt sterkere prioritering enn der en har flere valgmuligheter.

Som et eksempel kan vi ta dette avveiningsspørsmålet mellom kravene til masseavkastning og gjenvekst på den ene siden og overvintringsevne på den andre. Tidligere forsøk har vist at evne til overvintring og varighet må betraktes som en primær egenskap ved arts- og sortsvalg i Nordland fordi dette kompleks av ulike egenskaper som til sammen bygger opp fellesbegrepet overvintringsevne, til sist er avgjørende både for avling, gjenvekst, jevn vokster i løpet av sommeren, evnen til å danne et tett og jevnt grasdekke osv.

Dette har ført til at en ved Statens forsøksgard Vågønes har søkt løsninger på dette spørsmål ved hjelp av forskjellige frøblandinger, hvor en har tatt med arter og sorter som en har grunn til å tro kan utfylle hverandre med hensyn til viktige verdiegenskaper.

I tabell I viser en resultatene for en forsøksserie med resiproke blandinger av to timotei-

sorter i Nordland. Resultatene er middeltall for 16 felthøstinger, men serien er ikke avsluttet.

Resultatene gir foreløbig ingen overraskende resultater. 1.-slåtten minker jevnt, og 2.-slåtten øker jevnt med økende

Tabell I.

Frøblanding	Avling i kg tørrstoff pr. dekar			Timotei %	Ugras %	Dekning om våren %
	1. sl.	2. sl.	1. + 2. sl.			
Bodin 100 %	456	252	708	72	10	41
Bodin 75 % + Grindstad 25 %	451	256	707	69	12	39
Bodin 50 % + Grindstad 50 %	440	258	698	67	12	37
Bodin 25 % + Grindstad 75 %	427	261	688	63	14	37
Grindstad 100 %	404	275	679	52	15	32

mengder Grindstad timotei i blandingen. 2.-slåtten er normalt liten på grunn av kort veksttid, og det ser derfor ut til at vi ikke har de beste muligheter til å utnytte de spesi- fike evner til gjenvekst som en sort måtte ha. I alle fall er av- lingsøkinga beskjedent i 2.-slått, og det samla resultat taler til fordel for Bodin timotei, også under dagens driftsforhold.

De foreløpige resultater ty- der på at en ikke oppnår noe i sum avling ved å blande to timoteisorter med ulik veksttid og klimatilpasning. I det fore- liggende materialet er felthøst- ingene fra ung eng i flertall, så det kan være grunn til å regne med at Grindstad taper terreng når forsøksserien er fullført.

I en ny forsøksserie har en gått videre med samme plan- type, men her har en skiftet ut Grindstad timotei med Lø- ken engsvingel. Hensikten var også her et forsøk på å for- bedre mulighetene for gjen- vekst etter slått, samtidig som en var på jakt etter et mest mulig fordelaktig blandings- forhold mellom timotei og eng- svingel. Foreløpige resultater framgår av tabell 2, som er middeltall for 19 felthøstinger.

En kan i første omgang kon- statere at rent avlingsmessig står Bodin timotei og Løken engsvingel til hverandre som Bodin timotei og Grindstad ti- motei gjorde i tabell 1.

Men vi har likevel en for- skjell mellom disse to serier. Frøblanding med engsvingel

Tabell II.

Frøblanding	Avling i kg tørrstoff pr. dekar			Sådde gras %	Ugras %	Dekning om våren %
	1. sl.	2. sl.	1. + 2. sl.			
Timotei Bodin 100 %	511	220	731	73	9	67
Timotei 75 % + Engsv. 25 %	508	229	737	76	8	70
Timotei 50 % + Engsv. 50 %	499	239	738	76	7	71
Timotei 25 % + Engsv. 75 %	496	246	742	75	8	77
Engsvingel Løken 100 %	455	247	702	70	10	68

og timotei har hevdet seg noe bedre i denne forsøksserien enn artene gjorde enkeltvis. Tendensen understrekes av resultatene fra den botaniske analysen så vel som av eldre forsøk på dette område. Foreløpig kan ikke denne spesielle virkning av artsblandinga forklares, men det kan være nærliggende å regne med at disse to artene reagerer ulikt på forskjellige behandlinger og påkjenninger som de blir utsatt for i veksttida, og at dette skiftesvis kan være en fordel for den ene eller den andre av kompanjongene.

I alle fall bekreftes fordelene ved en blanding av nordnorsk timotei og en norsk engsvingelsort. Om blandingsforholdet kan en på dette grunnlag konstatere at det var svært liten forskjell i avling innen

området 25 til 75 % engsvingel i blandinga. Her kan jord, klima og driftsform tenkes å bli avgjørende faktorer for blandingsforholdet i framtida. Som et utgangspunkt kan en med fordel bruke fra 30—40 % engsvingel i frøblandinga.

Som det framgår av resultatene fra begge forsøksserier er de totale avlingsutslag meget små, og en bør vel snarest mulig akseptere at en ikke kan løse store problemer ad denne vei. Skal en gjøre seg håp om å holde skansen når det gjelder grasdyrking i Nordland, må grunnleggende forhold omkring klima — maskiner — jordstruktur — overvintring og ikke minst foredling vies betydelig større oppmerksomhet både fra forskning og praksis.